

Operatie dikkedarmkanker

Inhoudsopgave

Klik op het onderwerp om verder te lezen.

Waarom deze brochure?	2
Oorzaak dikkedarmkanker/aanleiding behandeling	2
De behandeling	4
Complicaties na de ingreep	5
Na de behandeling	5
Omgaan met de veranderde situatie	7
Begeleiding door een medisch maatschappelijk werker of een medisch psycholoog	8
Heeft u nog vragen?	9
Tot slot	9
Meer informatie/lotgenotencontact	10
Belangrijke telefoonnummers	11

Dikkedarm kanker (colon)

Elisabeth-TweeSteden Ziekenhuis | Colorectale chirurgie

Waarom deze brochure?

U heeft in de afgelopen tijd een aantal onderzoeken gehad waaruit blijkt dat u darmkanker heeft. Er is met u besproken welke behandeling voor u het meest geschikt is. Gedurende de behandeling krijgt u veel informatie. Het is niet eenvoudig om al deze informatie te onthouden. Deze brochure is bedoeld als ondersteuning en bevat informatie om u zo goed mogelijk voor te kunnen bereiden op de operatie.

Uw recht op informatie

De rechten van de patiënt zijn vastgelegd in de Wet op de Geneeskundige Behandelingsovereenkomst (WGBO). Deze wet regelt de relatie tussen patiënt en hulpverlener. Volgens deze wet moeten de arts en de overige hulpverleners u in begrijpelijke taal informatie geven over uw ziekte of aandoening. Zij dienen u duidelijk te vertellen wat het doel en risico's van bepaalde onderzoeken en behandelingen zijn. De aard, het doel en de vooruitzichten van de behandeling dienen duidelijk te zijn voor u. Als u geen informatie wilt hebben, kunt u dit ook aangeven.

Wanneer u vragen heeft met betrekking tot uw ziekte of aandoening is uw behandelend arts of betrokken hulpverlener de aangewezen persoon om deze te beantwoorden.

Binnenkort ondergaat u een operatie aan uw dikke darm in het ETZ op locatie ETZ TweeSteden. In deze brochure leest u informatie over de operatie en krijgt u een aantal richtlijnen en adviezen die bijdragen aan uw herstel.

Verschillende specialisten zijn betrokken bij het stellen van de diagnose en de behandeling van darmkanker. Wekelijks komen de betrokken artsen bijeen om de onderzoeks- en behandelplannen te bespreken en de zorg op elkaar af te stemmen. Het multidisciplinaire team bestaat uit een:

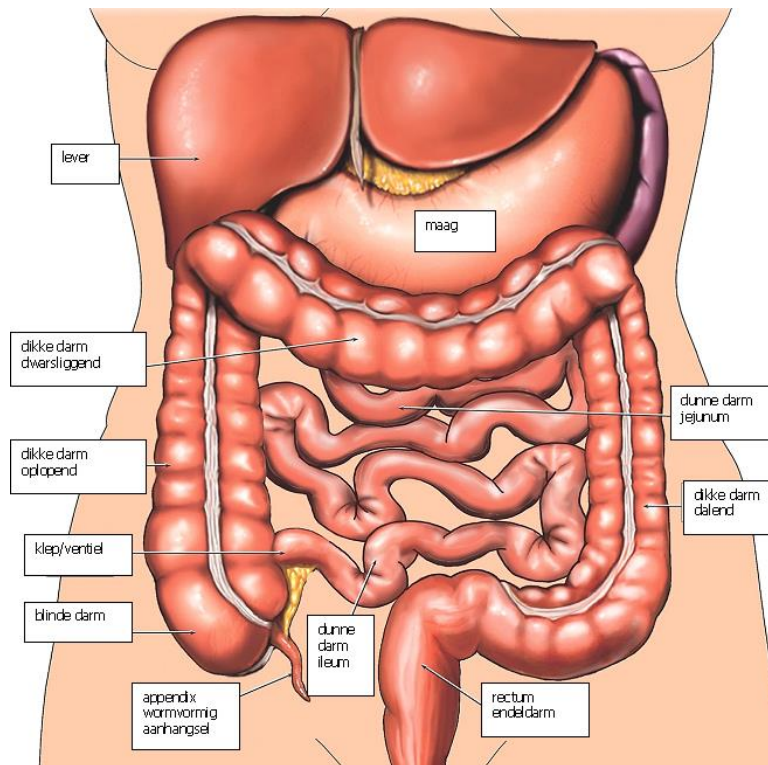
- chirurg;
- maag-darm-leverarts;
- medisch oncoloog;
- patholoog;
- radioloog;
- radiotherapeut.

Het behandelteam wordt ondersteund door een physician assistant. Deze is speciaal opgeleid om onder supervisie van de specialist medische zorg te bieden. De physician assistant is het vaste aanspreekpunt voor de patiënt wanneer er vragen zijn in het traject van diagnostiek en behandeling. De contactgegevens van de physician assistant staan op de laatste pagina vermeld.

Oorzaak dikkedarmkanker/aanleiding behandeling

Wat is dikkedarmkanker en hoe wordt het veroorzaakt?

Kanker is een verzamelnaam voor meer dan honderd verschillende ziekten. Dikkedarmkanker is daar één van. Bij dikkedarmkanker is een kwaadaardige tumor (gezwel) in de dikke darm ontstaan. Dikkedarmkanker ontwikkelt zich bijna altijd uit een darmpoliep. Een poliep (adenoom) is een uitstulping of verdikking van het slijmvlies dat de binnenkant van de darm bekleedt. Poliepen zijn goedaardige gezwellen, maar sommigen kunnen uitgroeien tot kwaadaardige tumoren (kanker). De exacte oorzaak van dikkedarmkanker is nog niet bekend. Bij niet-erfelijke darmkanker lijken omgevingsfactoren (voedingspatroon en leefstijl) een rol te spelen. Bij ongeveer 5 tot 10% van alle patiënten is erfelijke aanleg de belangrijkste oorzaak.

Functie en ligging van de dikke darm

Ons voedsel komt via de slokdarm, maag en dunne darm terecht in de dikke darm, het laatste deel van ons spijsverteringskanaal. Hier vinden de laatste processen van de spijsvertering plaats en wordt de ontlasting in door er water te onttrekken. Deze functie kan ook nog goed vervuld worden wanneer een groot deel van de dikke darm is verwijderd. De dikke darm is in totaal ongeveer 150 cm lang en kan in een aantal delen worden onderscheiden. Rechts in de buik ligt het opstijgende deel (het 'colon ascendens'), waar de dunne darm in uitmondt. Ook zit aan dit deel het wormvormig aanhangsel (de 'appendix') vast. Nabij de lever gaat de dikke darm over in het dwars verlopende deel (het 'colon transversum'), dat onder de maag langs naar links verloopt. Nabij de milt gaat de dikke darm over in het afdalende deel (het 'colon descendens'), dat in de linker onderbuik een S-bocht maakt (het 'sigmoid'). In het kleine bekken gaat het sigmoid over in de endeldarm (het 'rectum') die eindigt bij de sluitspier, de anus.

Vaststellen van dikkedarmkanker

Tumoren in de dikke darm worden meestal opgespoord door middel van een kijkonderzoek van de dikke darm: een endoscopie.

Wanneer de arts een tumor in de dikke darm vindt, zal er vervolgens ook beeldvormend onderzoek plaatsvinden. Beeldvormend onderzoek geeft informatie over hoe ver de tumor is doorgroeid in de darmwand. Ook kunnen eventuele uitzaaiingen ermee worden opgespoord. Uitzaaiingen ontstaan bij dikkedarmkanker meestal in de lever en/of in de longen. Er zijn verschillende mogelijkheden van beeldvormend onderzoek:

- CT-scan (Computer Tomografie);
- echografie van de bovenbuik;
- longfoto (ook wel X-thorax genoemd).

Bloedonderzoek

Behalve algemeen bloedonderzoek wordt ook uw CEA-waarde bepaald. CEA staat voor Carcino-Embryonaal-Antigeen. Dit is een tumormarker, dat wil zeggen: een bepaalde stof in het bloed die wijst op de aanwezigheid van kanker. CEA is echter niet specifiek voor dikkedarmkanker. Ook bij andere soorten kanker kan de CEA-waarde verhoogd zijn. Daarnaast sluit een normaal CEA kanker niet uit. Bovendien zijn er ook goedaardige aandoeningen, zoals ontstekingen in de darm of lever, waarbij uw CEA-waarde verhoogd kan zijn. Meer informatie over de onderzoeken kan men vinden in de folders over deze desbetreffende onderzoeken.

Wanneer de uitslagen van bovengenoemde onderzoeken bekend zijn, worden deze besproken in een multidisciplinaire oncologiebespreking. Naar aanleiding van deze bespreking wordt een behandelplan opgesteld, passend bij uw situatie. Dit behandelplan bespreekt de arts met u wanneer u naar de polikliniek komt voor de uitslagen.

De behandeling

De operatie

Bij dikkedarmkanker is een operatie de meest toegepaste behandeling. Er zijn twee verschillende operatietechnieken mogelijk bij dikkedarmkanker. Afhankelijk van de grootte, de uitgebreidheid en de plaats van de tumor kan een kijkoperatie of een open operatie plaatsvinden. In de meeste gevallen wordt gekozen voor een kijkoperatie (laparoscopische operatie) waarbij een kijkbuis en andere operatie-instrumenten via enkele gaatjes in uw buik naar binnen worden gebracht. In sommige gevallen wordt er gekozen voor een open operatie, waarbij er een grote snee in uw buik wordt gemaakt. Bij de keuze voor de operatietechniek spelen uw lichamelijke en/of geestelijke conditie en eventuele uitzaaiingen een rol. Uw behandelend arts bespreekt de verschillende mogelijkheden met u.

Naast de operatietechniek, kijkt de arts ook welke type operatie u nodig heeft. Het type operatie is afhankelijk van de oorzaak van de afwijking en de plaats van de afwijking in de dikke darm.

Gekozen kan worden uit de volgende operaties:

- **Hemicolectomie rechts:** verwijderen van het uiteinde van de dunne darm samen met het opstijgende deel van de dikke darm. Dit reikt tot voorbij de rechter hoek van de dikke darm, de blinde darm zit daarbij.
- **Hemicolectomie links:** verwijderen van de linker hoek van de dikke darm samen met het afdalende deel van de dikke darm. In dit geval kunt u na de operatie een tijdelijk of blijvend stoma hebben.
- **Sigmoidresectie:** verwijderen van de S-bocht van de dikke darm: het sigmoïd. In dit geval kunt u na de operatie een tijdelijk of blijvend stoma hebben.
- **Anterior resectie:** verwijderen van een deel van het sigmoïd met een deel van de endeldarm. In dit geval kunt u na de operatie een tijdelijk of blijvend stoma hebben.

Een stoma is een kunstmatige uitgang voor ontlasting op de buik. Een dikke darm stoma noemen we een colostoma en een dunne darm stoma een ileostoma. Een stoma kan blijvend zijn of tijdelijk. Uw behandelend arts legt u meer hier over uit.

Colon herstel programma

Het colon herstel programma is een kwaliteitsprogramma rondom een operatie, waarin alle factoren die een positieve invloed hebben op herstel zijn samen gebracht. Dit programma wordt toegepast bij patiënten die een dikke darm operatie ondergaan. Het programma bestaat uit verschillende elementen van zorg, die ervoor zorgen dat u na de operatie sneller herstelt. Voor meer informatie over dit

programma wordt u doorverwezen naar de folder 'snel herstel programma: beter hersteld na darmchirurgie'.

Behandeling bij uitzaaiingen

Als er uitzaaiingen in andere organen zijn (bijvoorbeeld in de lever, de longen, het buikvlies) dan is het voor de behandeling belangrijk om te weten waar ze zich bevinden en hoeveel het er zijn. Verwijdering van uitzaaiingen is steeds vaker mogelijk, soms in combinatie met andere behandelvormen zoals chemotherapie of verhitting. Er wordt altijd een individueel plan gemaakt waarbij wordt gekeken of ernaar gestreefd kan worden iemand te genezen ('curatieve behandeling'). Het is ook mogelijk dat er te veel of te uitgebreide uitzaaiingen zijn om te behandelen. De behandeling is dan gericht op het remmen van de ziekte ('palliatieve behandeling').

Complicaties na de ingreep

Geen enkele operatie is zonder risico's. Zo is er ook bij operaties aan de dikke darm de normale kans op complicaties aanwezig zoals trombose, longontsteking, nabloeding of wondinfectie. Bij ongeveer 1 op de 5 patiënten komen wondinfecties voor en zorgen voor een vertraagde wondgenezing. Bij operaties aan de dikke darm kan zich daarnaast nog een specifieke complicatie voordoen, namelijk een lekkage van de darmnaad (de aansluiting). De symptomen die kunnen optreden zijn: (hevige) buikpijn, bolle/gespannen buik, misselijkheid, braken en/of koorts. Deze symptomen hoeven echter niet altijd te duiden op een lekkage van de darmnaad. In het geval van een lekkage van de darmnaad kan een nieuwe operatie noodzakelijk zijn, waarbij de aansluiting wordt losgemaakt en een (in principe tijdelijk) stoma wordt aangelegd.

Na de behandeling

Leefregels

We proberen het welbevinden na de operatie zo snel mogelijk te herstellen. Uw eigen actieve bijdrage is zeer belangrijk voor een goed herstel. Als alles goed gaat kunt u in principe binnen 3 tot 5 dagen na de operatie het ziekenhuis verlaten.

Ontslag

U mag in principe naar huis vanaf de derde dag na de operatie wanneer tenminste aan de volgende voorwaarden is voldaan:

- u heeft ontlasting gehad;
- u verdraagt 'normaal' eten;
- u heeft goede pijnbestrijding;
- u heeft geen koorts;
- de operatiewond is in orde;
- de thuiszorg is, indien nodig, geregeld;
- de mobilisatie gaat naar wens.

Na ontslag zet het genezingsproces zich voort en bent u meestal nog niet meteen 'de oude'.

Afhankelijk van uw leeftijd, conditie, aard van de aandoening, soort ingreep en eventuele nabehandeling (chemotherapie), kan het herstel enkele weken tot maanden duren. Er zijn meestal geen beperkingen tot eetgewoonten en de normale lichamelijke activiteiten. Als stelregel geldt dat men mag doen wat men denkt aan te kunnen waarbij u 'luistert naar uw eigen lichaam'.

Wanneer moet u contact met het ziekenhuis opnemen?

- bij koorts (hoger dan 38 graden Celsius);
- bij aanhoudende of toenemende pijn in de buik;
- bij aanhoudende misselijkheid, waardoor u niet of nauwelijks kunt eten of drinken en/of blijft braken;
- bij aanhoudende diarree (meer dan 5 keer per dag) of andere problemen met de ontlasting;
- wanneer u geen ontlasting heeft na enkele dagen.

Uitslag pathologisch anatomisch onderzoek:

T: .....

N: .....

M: .....

Aanvullende behandeling

Weefselonderzoek

Nadat u geopereerd bent, vindt er nog een weefselonderzoek plaats. De patholoog onderzoekt hoe groot de tumor was en of die in zijn geheel is verwijderd. Daarnaast onderzoekt de patholoog de weggenomen lymfklieren op de aanwezigheid van tumorcellen. Zodra de uitslag van het weefselonderzoek bekend is (dit is meestal na 1½ week), bespreekt uw behandelend arts deze met u. Als u de aanwezigheid van een familielid bij het vernemen van de uitslag op prijs stelt, is het verstandig dat van tevoren met uw arts te bespreken. Bent u dan al thuis, dan krijgt u de uitslag tijdens uw eerste controleafspraak op de polikliniek Chirurgie.

De uitslag van het weefselonderzoek wordt ook besproken in een multidisciplinaire bespreking. Tijdens deze bespreking beoordelen de zorgverleners of een eventuele nabehandeling zoals chemotherapie wenselijk is. Het advies vanuit deze bespreking bespreekt uw behandelend chirurg met u.

Een aanvullende (adjuvante) behandeling heeft als doel om de niet-aantoonbare of niet-zichtbare tumorcellen (= micro-metastasen) te vernietigen die na de darmoperatie mogelijk zijn achtergebleven. Het moeilijke van een aanvullende behandeling is dat niet gemeten kan worden of het resultaat succesvol is, aangezien tijdens de operatie in principe alle (zichtbare) tumor is verwijderd. Deze behandeling is er dus vooral op gericht om de kans op het terugkeren van de ziekte te verminderen. De aanvullende behandeling na een darmoperatie bestaat uit chemotherapie. Voor deze behandeling wordt u verwezen naar een internist-oncoloog.

Het vervolgtraject

Na de behandeling voor dikkedarmkanker wordt u regelmatig gecontroleerd. Deze controles zijn bedoeld om het opnieuw optreden van kanker op te sporen en om na te gaan of u nog klachten heeft van de behandeling. Over het algemeen bestaat deze controle uit:

- Een gesprek met de chirurg/physician assistant of over hoe het met u gaat.
- Een lichamelijk onderzoek.
- Bloedonderzoek. Afhankelijk van uw situatie wordt voorafgaand aan uw polikliniekbezoek bloed afgenomen.
- Echografie/CT-scan van de bovenbuik en longfoto (X-thorax). Om mogelijke uitzaaiingen op te sporen.
- Colonoscopie. Afhankelijk van wat bij het allereerste darmonderzoek is ontdekt, wordt bepaald hoe vaak er een colonoscopie van de darm moet plaatsvinden.

Meer informatie over bovengenoemde onderzoeken is te vinden in de brochures over de betreffende onderzoeken.

Het aantal controles is afhankelijk van de behandeling die u gehad heeft. Het controleschema dat voor u van toepassing is, wordt met u besproken. Als u een stoma heeft gekregen, komt u ook regelmatig op controle bij de stomaverpleegkundige.

Oncologische revalidatie

Door een operatie en/of behandeling met chemotherapie kan het zijn dat u last heeft van vermoeidheid. Hierdoor neemt uw conditie af en dit kan weer invloed hebben op uw psychisch welbevinden. Oncologische revalidatie kan u helpen om uw conditie en welbevinden te verbeteren. Er zijn diverse centra die oncologische revalidatie aanbieden. Wanneer u wenst deel te nemen aan zo'n programma is het goed dit te bespreken met uw physician assistant of arts. Vraag vooraf bij uw zorgverzekeraar na of deze revalidatie voor u vergoed wordt!

Omgaan met de veranderde situatie

Zowel de ziekte als de behandeling die u ondergaat, kunnen veel stress veroorzaken. Dit vraagt vaak veel van u, terwijl uw weerbaarheid juist minder is. Zowel de ziekte als behandeling kunnen ook veel gevolgen hebben voor uw dagelijks leven. Emotionele problemen of gevoelens die mogelijk ontstaan na de diagnose en behandeling, kunnen ook vertaald worden in termen van verdriet of verlies.

- **Verlies van lichamelijke gezondheid en welbevinden.** Kort na de diagnose en als gevolg van de operatie kunnen de volgende problemen of gevoelens optreden; onzekerheid, opstandigheid en woede, controleverlies over de situatie, angst voor het terugkeren van de ziekte, vermoeidheid, misselijkheid en een infectie.
- **Verlies van werk en activiteiten.** Hiervoor is geen bepaalde tijd te geven. Ieder mens is anders en uw herstel hangt nauw samen met de intensiteit van uw behandeling. Als u een baan buitenshuis heeft, kunt u in overleg met uw arts na verloop van tijd uw werk weer hervatten. Het is aan te raden om eerst bijvoorbeeld halve dagen te werken en dit langzaam uit te breiden.
- **Verlies van onafhankelijkheid.** Lichamelijke zwakte maakt dat men tijdelijk voor de dagelijkse dingen, zoals vervoer naar het ziekenhuis, zorg voor de kinderen, het huishouden etcetera een beroep moet doen op anderen. Bekijk goed welke werkzaamheden u thuis aan kunt en in welk tempo. Probeer een balans te vinden tussen activiteit en rust. Het kan zijn dat extra hulp thuis noodzakelijk is. Misschien kunt u dat in eigen familie- of vriendenkring regelen. Zo niet, dan kunt u in overleg met uw huisarts of verpleegkundige aanvullende thuiszorg aanvragen.
- **Verlies van een stukje van jezelf.** Soms roept alles wat er gebeurd is gevoelens op waarin u uzelf niet meer herkent. U kunt het gevoel hebben dat alles u overspoelt en dat u weinig grip meer

heeft op uw eigen situatie. Ook kunnen er klachten ontstaan, zoals slapeloosheid, vermoeidheid, concentratiestoornissen, lusteloosheid of onrust.

Praten over uw zorgen en problemen is soms moeilijk. Door uw gevoelens kenbaar te maken aan uw partner, familieleden, vrienden en kennissen, kunnen zij u daarin ondersteunen. Natuurlijk kunt u over deze gevoelens ook met uw arts, physician assistant, stomaverpleegkundige praten en bekijken wat in uw situatie het beste is. Zij kunnen voor u een afspraak met een andere zorgverlener maken, zoals een maatschappelijk werker, een geestelijk verzorger of een psycholoog. Er is ook de mogelijkheid om contact op te nemen met een oncologieverpleegkundige van Thebe thuiszorg. Hier zijn geen kosten aan verbonden. Het is een verpleegkundige die bij u thuis komt. De verpleegkundige kunt u altijd bellen, het maakt niet uit hoever u in de behandeling bent. Het kan dus ook net nadat u te horen heeft gekregen dat u darmkanker heeft. Met de verpleegkundige van Thebe kunt u over u ziekte praten maar ook met al u vragen terecht. Telefoonnummer: 0900-8806.

Begeleiding door een medisch maatschappelijk werker of een medisch psycholoog

Een ziekte of aandoening kan voor u en voor uw naasten ingrijpend zijn en veel van uw lichamelijke en geestelijke krachten vergen. U kunt overspoeld worden door heftige emoties, zoals onzekerheid, boosheid, machteloosheid, angst, verdriet, hoop, maar ook wanhoop. De balans in uw leven kan voor korte of langere tijd verstoord zijn. Vaak heeft de behandeling langdurige of verstrekkende gevolgen op uw leven, waar u misschien niet meteen goed raad mee weet. En als er voor de ziekte of aandoening al persoonlijke problemen bestaan, kan dat een extra last voor u betekenen. Begeleiding door hulpverleners uit het ziekenhuis kan u helpen om beter met de gevolgen van ziekte en behandeling om te gaan.

Medisch maatschappelijk werker

Het op een rij zetten van zaken of het bespreken van uw problemen met een medische maatschappelijk werker kan u zicht geven hoe verder te gaan. Uw gevoelens bespreken kan opluchting en ruimte geven. Met een ander zoeken naar mogelijkheden om beter met uw ziekte en de praktische gevolgen ervan om te gaan, kan u vooruit helpen. De medisch maatschappelijk werker gaat uit van uw eigen mogelijkheden en probeert u daarin te sterken. De begeleiding richt zich indien nodig ook op uw naasten. Ook kan de medisch maatschappelijk werker u advies en informatie geven over regelingen en voorzieningen en daarnaast kan deze u de weg wijzen naar de juiste instanties voor praktische hulp.

Medische psychologie

Het herstel van de ziekte kan door psychische problemen belemmerd worden. Voortdurende angst, depressie of aanpassingsproblemen kunnen u in de weg staan om een nieuw evenwicht te vinden. Extra ondersteuning kan dan op zijn plaats zijn. De begeleiding en behandeling door een medisch psycholoog in het ziekenhuis duurt meestal kort. Een psychologische behandeling kan gericht zijn op het leren omgaan met de gevolgen van de ziekte en op het herstel van het psychische evenwicht. Een training, bijvoorbeeld in de vorm van ontspanningsoefeningen, kan u helpen. Ook kan psychische behandeling gericht zijn op verandering van gedrag of leefstijl, als dat voor uw herstel belangrijk is. Soms stelt de arts een psychologisch onderzoek voor om factoren die samenhangen met uw klachten te achterhalen. Een dergelijk onderzoek bestaat uit psychologische testen en vragenlijsten. Dan worden de persoonlijkheid, het concentratievermogen of de afwezige vaardigheden onderzocht. De psycholoog bespreekt de resultaten met u en geeft u adviezen over de mogelijke behandeling.

Bijzonderheden

De medisch maatschappelijk werker of de medische psycholoog kan met u bespreken dat begeleiding door een andere hulpverlener of instantie beter geschikt is voor u. Dit kan zijn omdat u medicijnen nodig heeft die uw psychische klachten verminderen, omdat u problemen heeft die niet te maken hebben met de ziekte of omdat langdurige begeleiding nodig is.

Heeft u nog vragen?

Vóór de operatie

- Bij medische vragen kunt u contact opnemen met de polikliniek Chirurgie.
- Bij vragen over de verdoving tijdens de operatie kunt u contact opnemen met de polikliniek Anesthesiologie.
- Als u voor het afgesproken onderzoek of operatie bent verhinderd, verzoeken wij u het planbureau daarvan zo snel mogelijk op de hoogte te brengen. In uw plaats kan iemand anders worden geholpen.
- Wanneer u koorts heeft, kan de behandeling niet plaatsvinden. Als u twijfelt kunt u contact opnemen met de polikliniek Chirurgie.

Na de operatie

Wanneer zich thuis, vlak na de operatie (acute) problemen voordoen, kunt u contact opnemen met:

- physician assistant;
- de polikliniek Chirurgie;
- buiten kantooruren met de Spoedeisende Hulp.

De physician assistants zijn voor u en uw verwijzer het centrale aanspreekpunt waar u met uw vragen of problemen terecht kunt. De naam van de physician assistants zijn **Mw. M. Borremans en Dhr. W. Jansen**. De physician assistants zijn aanwezig op werkdagen van 08.00 tot 17.00 uur en zijn te bereiken op telefoonnummer: **(013) 221 44 62**. Contact per e-mail is ook mogelijk: RegieGE@etz.nl

Het ETZ gaat vertrouwelijk met uw informatie om. Echter, bij het gebruik van e-mail verkeer buiten het ziekenhuis is de privacy niet te waarborgen.

Mocht u nog meer informatie willen dan kunt u kijken op de website van het ETZ; www.etz.nl.

Tot slot

Wij doen er alles aan om te zorgen dat u naar alle tevredenheid wordt geholpen. Het kan echter voorkomen dat dingen gebeuren waarover u niet tevreden bent. Uw ontevredenheid kunt u aangeven bij de verantwoordelijke medewerker of u kunt de klachtenfunctionaris benaderen door het klachtenformulier in te vullen op de website (www.etz.nl). De klachtenfunctionaris neemt zo spoedig mogelijk contact met u op. U kan ook bellen of schrijven naar de klachtenfunctionaris:

ETZ

Klachtenfunctionaris

Postbus 90107

5000 LA Tilburg

Telefoonnummer: (013) 221 27 22

U kunt altijd bellen met vragen of problemen. In de periode dat u thuis wacht op de operatie moet u contact opnemen als uw gezondheidstoestand verandert. U moet hierbij denken aan bijvoorbeeld griep, koorts of een verkoudheid. Tijdens kantooruren kunt u bellen naar de polikliniek Chirurgie.

Meer informatie/lotgenotencontact

Het kan zijn dat u thuis nog graag meer informatie wilt krijgen over deze operatie. U kunt daarbij gebruik maken van onderstaande websites en patiëntenverenigingen:

- **www.kanker.nl**
- Contactgroep GIST (www.contactgroepgist.nl), geeft informatie voor mensen met een gastro-intestinale stoma tumor.
- Chirurg en Operatie (www.chirurgenoperatie.nl), geeft informatie over chirurgische aandoeningen en operaties.
- Integrale Kankercentra (www.iknl.nl)
- Nederlandse Federatie van Kankerpatiëntenverenigingen (www.nfk.nl)
- Klinisch Genetisch Centrum Rotterdam (www.erasmusmc.nl)
- Nederlandse Kankerbestrijding (www.kwfkankerbestrijding.nl)
- Nederlandse Lever Darm stichting (www.mdls.nl)
- Nederlandse Stomavereniging (www.stomavereniging.nl), geeft informatie voor mensen met een stoma.
- Patiëntenvereniging HNPCC-Lynch (www.hnpcc.nfk.nl), geeft informatie voor mensen met de erfelijke ziekte Hereditair NonPolyposis Colorectal Carcinoom.
- Patiëntenvereniging SPKS (www.spks.nfk.nl), geeft informatie voor mensen met kanker aan het spijsverteringskanaal.
- Polyposis contactgroep (www.ppc.nfk.nl), geeft informatie voor mensen met de erfelijke ziekte Familiaire Adenomateuze Polyposis.
- Stichting NET-groep (www.net-kanker.nl), geeft informatie over Neuro Endocriene Tumoren.
- Fysiotherapie Netwerk Oncologie (www.fyneon.nl)

Naast bovenstaande links is er een informatief boek over darmkanker; 'Darmkanker, logboek. Het nummer is: ISBN 9789072219619.

Belangrijke telefoonnummers

ETZ (Elisabeth-TweeSteden Ziekenhuis):	(013) 211 00 00
Verpleegafdeling Afdeling Chirurgie	(013) 221 53 52
Dagbehandeling ETZ TweeSteden route 89, 1ste verdieping):	(013) 221 55 16
Dagbehandeling ETZ Waalwijk (afdeling 2, verdieping):	(013) 221 73 16
Polikliniek Chirurgie	(013) 221 01 20
Physician Assistant (PA): Mw. M. Borremans en Dhr. W. Jansen :	(013) 221 44 62
Stomaconsulenten:	(013) 221 55 80
Planbureau ETZ TweeSteden (route 72/73) :	(013) 221 57 30
Planbureau ETZ Waalwijk (route poli noord):	(013) 221 24 00
Polikliniek Anesthesiologie	(013) 221 00 10
Spoedeisende Hulp ETZ TweeSteden:	(013) 221 52 16
Regieteam GE: RegieGE@etz.nl:	(013) 221 55 80
<i>Via de mail ontvangt U binnen 48 uur (op werkdagen) een reactie terug.</i>	
Dr. B. Verbeeten Instituut:	(013) 594 77 77

Chirurgie, 41.973 06-19